

Er ref: NV-06767-17

Vår ref: R2018:63

Naturvårdsverket

registrator@naturvardsverket.se

Skogsindustriernas yttrande över förslag till luftvårdsprogram – förslag till strategi för renare luft i Sverige, version 2018-11-14

Skogsindustrierna har tagit del av remitterat förslag till luftvårdsprogram och ger nedan synpunkter på förslaget. Inledningsvis ges en kort beskrivning av skogsindustrin. Bilagt yttrandet återfinns en bedömning, utförd av ÅF, av den tekniska genomförbarheten av de åtgärder som förutsätts för massa- och pappersbruken år 2030.

Sammanfattning

Skogsindustrierna *avstyrker* förslaget till luftvårdsprogram av följande skäl:

- Förslaget har alltför hög grad av osäkerhet för att utgöra grund för redovisning av hur Sverige ska nå de bindande utsläppstaken.
- En betydligt noggrannare analys av eventuell åtgärdspotential och kostnader i massa- och pappersindustrin och i andra sektorer krävs, i annat fall finns risk att utsläppsminskningar intecknas som inte kan uppnås år 2030
- Tio år är alldeles för kort tid för att realisera oprövad teknik i en så komplex och kapitalintensiv bransch som massa- och pappersindustrin
- Konsekvensanalysen belyser varken förslagets påverkan på de svenska massa- och pappersbrukens konkurrenskraft eller på dess roll i utvecklingen av bioekonomin
- Att installera ny teknik är förenat med risker varför teknikutveckling bör ske genom samverkan mellan branschen, leverantörer och staten.

Skogsindustrin verkar på en global marknad och är en del av utvecklingen av bioekonomin

Skogsindustrierna representerar ca 50 massa- och pappersbruk och ca 130 sågverk.

Skogsindustrin svarar för 9 - 12 % av industrins sysselsättning, export, omsättning och förädlingsvärde. Skogsindustrin ger direkt arbete åt 70 000 personer. I flera län svarar skogsindustrin för över 20 % av industrins sysselsättning. Branschen är starkt exportinriktad och exportvärdet uppgick 2017 till drygt 130 miljarder kr. Av massa- och pappersproduktionen exporteras ca 90 procent och ca 70 % av produktionen av sågade trävaror.

Svensk skogsindustri har unika förutsättningar att driva utvecklingen mot en bioekonomi där biobaserade material, produkter och energi ersätter fossilbaserade. Branschen har antagit en vision om att driva tillväxt i världens bioekonomi. Ett intensivt arbete i denna riktning pågår. Utvecklingen av bioraffinaderier vid de kemiska massabruken är ett led i arbetet. Branschen är såväl den största användaren som producenten av bioenergi. Tillverkningsprocesserna är redan idag i princip fossilfria, 96 % av värmeenergin och ca en tredjedel av elbehovet genereras av biobränslen. Restprodukter nyttjas i hög grad t ex av kemiindustrin. Utvecklingen av bioekonomin innebär att branschens produktion kommer att öka.

Förslaget har brister och alltför hög grad av osäkerhet

Skogsindustrierna anser att ett luftvårdsprogram, vilket ska utgöra underlag för hur bindande utsläppsmål för Sverige ska kunna nås, måste präglas av hög kvalitet. Skogsindustrierna finner remitterat förslag vara behäftat med alldeles för stor osäkerhet och alltför grund teknisk och ekonomisk analys för att uppfylla detta krav. Att programmet ska uppdateras vart fjärde år är ingen förmildrande omständighet.

Enligt förslaget ska det beräknade behovet av utsläppsminskning (gapet) av kväveoxider (NOx) till största del täckas av industrin. Vid närmare genomgång kan konstateras att reduktionen till övervägande del föreslås ske vid de 21 bruk som tillverkar sulfatmassa och i viss mån vid de tre bruk som tillverkar sulfitmassa.

Att i ett program, som enligt Skogsindustriernas mening är av stor vikt såväl för Sverige som för de berörda företagen, lägga fram förslag där varken möjlig utsläppsreduktion, kostnader, inverkan på konkurrenskraft etc belyses genom en djupare analys är inte rimligt. Det är också oacceptabelt att branschen inte kontaktats under arbetets gång.

Naturvårdsverket tycks dela uppfattningen att osäkerheten i bedömningarna är stora men framför samtidigt att underlaget är tillräckligt säkert för att ge en god grund till en lämplig inriktning för ett nationellt program med tillhörande åtgärder och styrmedel (s 114). Skogsindustrierna delar inte denna uppfattning.

Skogsindustrierna anser inte heller rapporten vara transparent vad gäller utsläppsprognos och möjligheter till åtgärder i andra sektorer. Det framgår att valet av sektorer baserats på de sektorer som förväntas stå för den största andelen av utsläppen år 2030 (s 82) men det konstateras samtidigt att det kan finnas andra kostnadseffektiva områden och åtgärder som inte kunnat inkluderas i analysen.

Vad gäller massa- och pappersindustrin framhålls att utsläppen av NOx inte minskat sedan början av 1990-talet (s 40). Detta stämmer om den totala mängden utsläppt NOx betraktas. Det stämmer dock inte om det produktions specifika utsläppet betraktas. Produktionen av sulfatmassa dvs den massakvalité som släpper ut mest NOx per tonmassa har ökat med drygt 35 % sedan dess. Än mer relevant vore det att betrakta utvecklingen av utsläppet i relation till genererad mängd bioenergi. Detta torde ge en annan bild av branschens ambition.

Skogsindustrierna finner inte någon uppgift om vilken produktionsökning som har ansatts i förslaget för massa- och pappersindustrin fram till år 2030. Vid flera av sulfatmassabruken har t ex under de senaste åren stora utbyggnadsprojekt genomförts och den ökade kapaciteten kommer succesivt att nyttjas. Ytterligare kapacitetsökningar kan förväntas ske till år 2030.

Vad gäller föreslagna åtgärder och kostnader anger Naturvårdsverket att ”En analys har genomförts med hjälp av konsulter och andra myndigheter för att identifiera åtgärder och åtgärdsområden med potential till utsläppsreduktion”. Skogsindustrierna ifrågasätter om denna konsult haft teknisk kunskap om massa- och pappersproduktion. Genom en diskussion med branschen hade ett mer genomarbetat och realistiskt förslag kunnat presenteras.

Skogsindustrierna vill påminna om att branschen i samband med Naturvårdsverkets arbete inför taktidirektivet framförde att skogsindustrin skulle ha svårigheter att minska utsläppen av NOx då produktionen förutsågs öka fram till år 2030.

De angivna utsläppsreduktionerna är varken tekniskt eller ekonomiskt möjliga att nå till år 2030

Förslaget innebär att de 21 svenska sulfatmassabruken ska minska det årliga utsläppet från processerna med 5.7 kton och de tre sulfitbruken med 0.6 kton. Därutöver ska utsläppet från branschens energi- (bark-) pannor minskas (ca 1 kton). Sådana finns i princip vid samtliga massa- och pappersbruk samt vid sågverken. Den resterande delen av utsläppsminskningen (4 - 5 kton) föreslås ske inom transportsektorn.

Kemisk massatillverkning är en komplex verksamhet där utsläpp och energigenerering måste betraktas som en helhet. En modern sodapanna med hög luttorrhalt har t ex högre utsläpp av NOx per ton massa men samtidigt högre energigenerering. Detta kan i sin tur vid vissa bruk ge möjlighet till att avlasta barkpannan och minska utsläppen från denna enhet alternativt producera förnybar el och värme för intern eller extern leverans. Så kallade starka gaser kan förbrännas i sodapanna, i mesaugn eller i en separat destruktionsugn vilket också påverkar det specifika utsläppet från varje enhet.

Den angivna utsläppsminskningen till år 2030 för massabrukens processer har baserats på att de enskilda processenheterna ska nå det lägsta värdet i intervallet för utsläpp då bästa tillgängliga teknik (BAT) används enligt de EU-gemensamma BAT-slutsatserna som nyligen trätt i kraft. Att utsläppsnivåerna, vid tillämpning av BAT, är angivna som intervall beror på att det finns processtekniska och produktmässiga skillnader mellan bruk som tillverkar samma massatyp, vilka avgör vilken utsläppsnivå som kan nås. Naturvårdsverket intecknar dessutom icke provad teknik och ansätter utsläppsreduktioner utifrån användning av dessa.

Naturvårdsverket framhåller, såsom tidigare nämnts, att osäkerheten i antagna utsläppsreduktioner är stor och att ytterligare analyser behövs. Skogsindustrierna betonar att en betydligt djupare analys av såväl teknisk potential och kostnader skulle ha gjorts i nu föreliggande regeringsunderlag. För flera av åtgärderna ges ingen kostnadsuppskattning.

Skogsindustrierna kommenterar nedan åtgärdsförslagen. Sammanfattningsvis bedömer Skogsindustrierna det inte vara möjligt att branschen når de angivna utsläppsreduktionerna till år 2030. Bedömningen styrks av ÅFs analys av föreslagna tekniker (se bilaga).

Åtgärd NOx-1 Förbättrad rökgasrening på existerande förbränningsanläggningar

Skogsindustrierna finner det otydligt vilka anläggningar som ingår i beräkningen under föreslagna åtgärd NOx-1 ”Förbättrad rökgasrening på existerande förbränningsanläggningar”. Trots rubriken ”Åtgärder industri” förutsätter Skogsindustrierna att underlaget utgörs av

samtliga förbränningsanläggningar som ingår i dagens avgiftssystem dvs även inkluderar avfallsförbränningsanläggningar och anläggningar inom kraft- och värmesektorn.

Av förslaget framgår inte hur stor utsläppsminskning som lagts på sågverkens och massa- och pappersbrukens biobränslepannor. Det ska dock noteras att processindustriens energianläggningar syftar till att förse processen med energi och driften måste därmed hela tiden anpassas till variationer i processer och produktionsnivåer. Detta innebär större variationer i drift och större svårigheter att innehålla låga utsläppsnivåer än vid energisektorns förbränningsanläggningar. Enligt ÅFs bedömning torde bland annat på grund av detta endast en liten del av den föreslagna utsläppsreduktion kunna komma från skogsindustrin (s 4).

Åtgärd NOx-2 Sodapannor

Sodapannor är nödvändiga vid tillverkning av sulfatmassa. De är kemiska reaktorer vars huvudsyfte är att återvinna använda kokkemikalier. Genom detta skiljer sig sodapannorna från traditionella ångpannor t ex vad gäller konstruktion och material.

Beräkningen av utsläppsminskningen har baserats på att samtliga sodapannor ska nå det lägsta värdet i intervallet för bästa tillgängliga teknik (BAT) enligt BAT-slutsatserna trots att det i förslaget framhålls att det är osäkert om nivån kan nås vid samtliga sodapannor.

Skogsindustrierna vill återigen poängtera att hela intervallet representerar BAT och det finns tekniska skäl till varför olika sodapannor når olika värden inom intervallet. Dessutom har Naturvårdsverket inte tagit hänsyn till att det undre värdet är olika beroende på vilken luttorrhalt sodapannan arbetar vid. Möjligheten att nå låga utsläpp av NOx per ton massa beror av massautbytet vilket skiljer väsentligt t ex vid tillverkning av sulfatmassa för förpackningspapper (kraftliner) respektive sulfatmassa för skriv- och tryckpapper.

Naturvårdsverket föreslår förbränningstekniska åtgärder för att minska utsläppen från sodapannorna. Skogsindustrierna bedömer att den utsläppsminskning som kan nås genom denna åtgärd i princip har uppnåtts men utesluter inte att ytterligare reduktion av de specifika utsläppen skulle kunna ske vid någon enstaka sodapanna. Vilken utsläppsnivå som skulle kunna nås och till vilken kostnad kräver dock omfattande utredningar.

Sammanfattningsvis finner Skogsindustrierna att den undre nivån i BAT-slutsatserna är tekniskt omöjligt att nå vid samtliga sodapannor med idag etablerad teknik, vilket är i linje med ÅFs bedömning.

I förslaget diskuteras även användning av reningsteknik som är oprövad i fullstor skala, SCR - teknik respektive skrubber. Det är, enligt Skogsindustriernas mening, därmed omöjligt att uppskatta möjlig reduktion och drifttillförlitlighet. ÅF framhåller dessutom att SCR-tekniken inte torde kunna tillämpas på befintliga sodapannor och att det skulle föreligga svårigheter att hantera avskild skrubberväska. ÅF framhåller vidare att den tekniska risken avseende tillgänglighet och därmed möjlig NOx-reduktion torde vara stora samt att investerings- och driftkostnaderna är höga för dessa tekniker.

Även möjligheten att använda SNCR diskuteras. Enligt ÅF är det denna teknik som skulle kunna ha möjlighet att på sikt etableras. Detta förutsätter dock främst att de ännu inte helt utvärderade säkerhetsproblemen kan bemästras. Det är oacceptabelt att införa teknik som skulle öka risken för person- och utrustningsskador. Det förutsätter också att en stabil NOx

reduktion kan erhållas utan att en skrubber behövs för att ta hand om den så kallade ammoniakslipen, vilket annars väsentligen skulle öka kostnaden. Om utvecklingsarbetet visar sig framgångsrikt skulle SNCR tekniken kunna börja implementeras vid någon eller några sodapannor i slutet av 2020-talet.

Skogsindustrierna vill poängtera att tio år är kort tid både vad avser teknikutveckling och investeringar i en så kapitalintensiv bransch som massa- och pappersindustrin. Detta innebär att idag oprövade tekniker såsom SNCR inte kommer att kunna vara allmänt använd teknik vid samtliga sodapannor år 2030 även om utvecklingsarbetet skulle visa sig framgångsrikt. Skogsindustrierna finner därmed att den reduktion som anges i förslaget under NO_x-2 inte är möjlig att nå till år 2030.

NO_x-3 - NO_x-5 Mesaugnar, starkgaspannor och sulfitulpannor

Mesaugnar omvandlar kalciumkarbonat till kalciumoxid och utgör en del av kemikalieåtervinningscykeln i sulfatmassabruken.

I syfte att minska de klimatpåverkande utsläppen har flertalet företag inom branschen valt att gå över från fossil eldningsolja till flytande eller fasta biobränslen i mesaugnarna. Biobränslen ger, enligt branschens uppfattning, högre utsläpp av NO_x än fossil eldningsolja då biobränslena innehåller mer kväve. Detta tycks dock betvivlas av Naturvårdsverket. Branschens uppfattning delas av ÅF och styrks av att olika värden ges för de olika bränslena i BAT-slutsatsen.

Naturvårdsverket hänvisar till att företaget CEMENTA använder SNCR vid sin kalkugn och anser att denna teknik borde kunna användas på branschens mesaugnar. ÅF bedömer att den ytterligare utsläppsreduktion som skulle kunna nås vid tillämpning av dagens bästa teknik är begränsad. Vad gäller SNCR- tekniken framhåller ÅF det inte finns någon mesaugn där SNCR provats. att det skulle krävas komplicerade insprutningssystem i den roterande delen av mesaugnen. ÅF anser att låg NO_x brännare eventuellt skulle kunna ha större möjlighet att användas men att det finns alltför begränsad erfarenhet för bedömning av en eventuell potential.

Gasdestruktionsanläggningar finns vid 13 av sulfatmassabruken. Övriga bruk förbränner oftast gaserna i mesaugnen med högre utsläpp av NO_x till följd. Den i förslaget angivna utsläppsminskningen utgår från det lägsta värdet i BAT-intervallet utan att varken möjlig reningsteknik eller kostnader har kunnat anges. Det samma gäller de tre sulfitulpannorna.

Skogsindustrierna finner de intecknade utsläppsreduktionerna i mesaugnar, gasdestruktionsugnar och sulfitulpannor ytterst osäkra. Återigen vill Skogsindustrierna framhålla vikten av att luftvårdsprogrammet baseras på noggrann analys och fakta.

NO_x-6 Energieffektivisering sodapannor

Att ständigt öka energieffektiviteten i tillverkningsprocessens alla enheter är en naturlig del av arbetet vid bruken. Skogsindustrierna finner emellertid den utsläppsminskning som enligt förslaget kan uppnås härigenom är överskattad.

Att, såsom diskuteras i förslaget, avskilja lignin ur svartluten som åtgärd för ökad energieffektivitet torde inte enligt Skogsindustriernas uppfattning vara varken ett realistiskt

eller effektivt sätt att minska utsläppen av NO_x. Ligninuttag torde snarare komma att ske i syfte att möjliggöra ökad produktion eller på annat sätt öka värdet för verksamheten.

ÅF framhåller att det inte är visat att ligninuttag verkligen leder till motsvarande minskat NO_x-utsläpp. Om kvävet stannar kvar i den restlut som återförs till sodapannan efter ligninuttaget så påverkas inte utsläppet.

Åtgärden förutsätter dessutom att någon ersättningsvärme inte behövs eller att genereringen av denna inte ger något utsläpp av NO_x. Att någon ersättningsvärme inte skulle behövas är enligt ÅFs bedömning osannolikt för de sulfatmassabruk där massaproduktionen är integrerad med pappersproduktion, vilket utgör merparten av bruken. För de så kallade avsalubruken är förutsättningarna större men Skogsindustrierna vill återigen framhålla att det finns tekniska skillnader mellan bruken vilka påverkar energibehovet. Om energigenereringen från barkpannan måste öka måste denna naturligtvis vara dimensionerad för detta. Underskott av värmeenergi i form av ånga och besparingar i processvärme leder till att möjligheten för intern biobaserad elproduktion minskar.

Skogsindustrierna finner det osannolikt att den föreslagna energieffektiviseringen kan leda till intecknad utsläppsminskning till år 2030.

NO_x-7 Elektrifiering och energieffektivisering av fordonsflottan och minskat transportarbete

Skogsindustrierna instämmer i behovet av en ständig effektivisering av transporterna och har sedan lång tid tillbaka bland annat verkat för att timmerbilar med högre last (74 ton) ska få nyttjas på större del av vägnätet och för ökat underhåll av järnvägen så att branschens transporter med detta transportslag kan ökas.

Skogsindustrierna kommenterar inte föreslagna åtgärder ytterligare men konstaterar att ökad användning av biodrivmedel avfärdas i förslaget till luftvårdsprogram, något som i andra sammanhang lyfts som ett viktigt led för att minska klimatpåverkan och nå politiskt antagna mål. Behovet av en prioritering baserad på en helhetssyn är uppenbart.

Ekonomiska styrmedel

För att minska utsläppen av NO_x framförs i förslaget att dagens NO_x-avgift måste ändras i syfte att öka styreffekten tex genom att systemet utvidgas, avgiften höjs och/eller återföringen minskas. Det framhålls särskilt att sodapannor bör ingå i systemet. Att ersätta avgiften med en skatt är enligt förslaget också ett alternativ.

Skogsindustrierna hänvisar till betänkande SOU 2017:83 "Brännheta skatter" av vilket det framgår att en skatt på 50 kr/kg NO_x skulle innebära en kostnad på ca 700 Mkr per år för skogsindustrin. Kostnaden skulle till 95 % bäras av de 24 kemiska massabruken.

Skogsindustriföretagen verkar på en global marknad med en global prissättning. Det finns därmed ingen möjlighet att övervältra kostnader på kunderna. Av ovan nämnda betänkande framgår att det enda land som har en renodlad kväveoxidskatt är Danmark. Där har skattenivån sänkts från 25 till 5 kronor per kg NO_x, för att inte skada verksamheternas konkurrenskraft.

Utredningen avstod från att ta ställning till om avgiften skulle göras om till en skatt eller inte och framhöll att det är ett politiskt ställningstagande. Förslaget har inte remitterats. Detta talar sitt tydliga språk.

Skogsindustrierna anser att varken skatt eller avgift skulle driva utvecklingen av ny teknik för branschen. Såväl utvecklings- som investeringskostnaderna är mycket höga och en avgift eller skatt skulle snarare minska möjligheten till sådan utveckling. I Miljömålsberedningens betänkande ”En klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige”, SOU 2016: 47, föreslås som åtgärd för att takdirektivets åtaganden ska kunna uppfyllas bland annat att stöd införs för branschgemensam forskning, utveckling och demonstration för att utveckla och tillämpa process- och reningsteknik för minskade luftutsläpp från industri- och energianläggningar. Skogsindustrierna finner en sådan lösning vara en betydligt mer framkomlig väg.

Konkurrenskraften har inte belysts i konsekvensanalysen

Skogsindustrierna anser att den presenterade samhällsekonomiska konsekvensanalysen (bilaga 3) är undermålig. Det kan inte vara försvarbart att lägga fram ett förslag till luftvårdsprogram där kostnaderna för föreslagna åtgärder, för den bransch som ska svara för den största utsläppsreduktionen, endast knapphändigt eller inte alls kunnat uppskattas. Inte heller redovisas vilken produktionsnivå som ansatt för massa- och pappersindustrin år 2030. Än mindre redovisas inverkan på konkurrenskraften av de föreslagna åtgärderna för en bransch med 90 % av produktionen på export och en global prissättning. Det ska då noteras att flera av åtgärderna riktas mot de 21 sulfatmassabruken.

Takdirektivet syftar till att luftkvalitetsnivåer ska nås vilka inte ger upphov till betydande negativa effekter på och risker för människors hälsa och miljön samt bidra till att luftkvalitetsnormerna uppfylls. Att nyttorna av förslagen redovisas är därför viktigt. Skogsindustrierna vill dock framhålla att minskning av mortalitet och långtidssjukdomar genom åtgärder i skogsindustrin torde vara ytterst begränsad då verksamheterna vanligtvis är belägna på platser där halterna av NO_x redan idag är låga. Undersökningar, utförda t ex i samband med tillståndsprövningar, visar generellt att det inte finns risk för att skogsindustrins utsläpp leder till att miljökvalitetsnormen överskrids. Skogsindustrierna delar inte heller uppfattningen att åtgärderna i massa- och pappersindustrin medför minskad klimatpåverkan – snarare kan effekten bli den omvända. Den förutsedda nyttan för skogsbruket är enligt Skogsindustriernas uppfattning i princip obefintlig.

Påverkan på utvecklingen av bioekonomin har inte belysts

Skogsindustrin har en viktig roll i arbetet att minska klimatpåverkan och utveckla bioekonomin. Skogsindustrierna anser att den konflikt som kan komma bli resultat av föreslagna åtgärder, kostnader och styrmedel för att minska NO_x-utsläppen och utvecklingen av en bioekonomi borde ha belysts i förslaget.

Sverige har som övergripande mål att bli en av världens första fossilfria välfärdsstater år 2045 och ha en fossilfri fordonsflotta år 2030. Skogsindustrin har en viktig roll i detta arbete såväl som den största producenten och konsumenten av bioenergi som tillverkare av biobaserade material och produkter. Att nå detta kräver stora ekonomiska satsningar vad gäller forskning, utveckling och innovation hos såväl företag, universitet, högskolor och institut samt stora investeringar i företagen.

Slutord

Skogsindustrierna har förståelse för att Sverige måste nå det beslutade utsläppstaket för NO_x men anser att åtgärderna måste fördelas på ett rimligt sätt mellan olika sektorer utifrån teknisk och ekonomisk möjlighet att reducera utsläppensamt. Att välja den sektor som bedöms stå för den största andelen av de industriella utsläppen är en alldeles för begränsad urvalsprincip.

Skogsindustrierna anser också att förslaget har alltför hög grad av osäkerhet för att utgöra grund för redovisning av hur Sverige ska nå de bindande utsläppstaken. En sådan redovisning bör omfatta en betydligt noggrannare analys av eventuell åtgärdspotential, kostnader och påverkan på konkurrenskraften för såväl massa- och pappersindustrin som för andra sektorer. Att i detta sammanhang inteckna utsläppsreduktioner av ännu inte prövad teknik är enligt Skogsindustriernas uppfattning ytterst vanskligt.

Skogsindustrin kommer att fortsätta arbetet att minska utsläppen av NO_x. Befintlig teknik utgörs främst av förbränningstekniska åtgärder där dock potentialen för ytterligare minskningar av de specifika utsläppsnivåerna är begränsade. För att nå större reduktioner krävs utveckling av ny teknik. Tio år är dock alldeles för kort tid för att realisera oprövad teknik i en så kapitalintensiv bransch som massa- och pappersindustrin. Detta innebär att det är orimligt att utgå från att ny teknik skulle kunna tillämpas generellt i branschen år 2030.

Att installera ny teknik är förenat med risker av olika slag som måste hanteras innan tekniken kan tas i kommersiell drift. Skogsindustrierna ser därför att sådan teknikutveckling måste ske i samverkan mellan branschen, leverantörer och staten och inte drivas genom enskilda tillståndsärenden.

Sammanfattningsvis är det Skogsindustriernas bestämda uppfattning att Naturvårdsverket måste fördjupa den nu presenterade analysen av hur det identifierade ”gapet” mellan prognostiserad och beslutad utsläppsnivå för NO_x år 2030 ska kunna nås. I annat fall är risken uppenbar att utsläppsminskningar intecknas som inte kommer att kunna vara förverkligade år 2030.

Stockholm den 7 januari 2019

Carina Håkansson
Verkställande Direktör

Christina Wiklund
Miljödirektör

Bilaga:

Kommentarer till NV:s skrivelse ”Luftvårdsprogrammet – förslag till strategi för renare luft i Sverige”, ÅF Industry AB